

2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» затверджене наказом Міністерства фінансів України від 12.10.10 р. №1202. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10#Text>

3. План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ затверджений наказом Міністерства фінансів України від 26.06.13 р. №611. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1214-13#Text>

*Іванова М. Є., здобувач вищої освіти
Топоркова О. А., к.е.н., доцент
доцент кафедри обліку і оподаткування
Дніпровський національний університет залізничного транспорту
ім. академіка В. Лазаряна
toporkova1975@gmail.com*

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ Й ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА НА ЦІНУ МЕТАЛОПРОДУКЦІЇ

На сьогодні гірничо-металургійний комплекс України є повною технологічною системою, що складається з підприємств з видобутку і переробки залізорудної сировини, виробництва коксу і феросплавів, виплавки чавуна і сталі, а також з підприємств з виробництва прокату. Металургійні підприємства України в порівнянні з розвинутими країнами світу характеризуються істотним технологічним відставанням і підвищеною енергоємністю [1, с. 275]. Організація виробництва та специфіка галузі впливають на порядок визначення витрат та формування ціни на металопродукцію, що пояснює актуальність обраної теми.

Існуюча система управління матеріальними, трудовими та фінансовими ресурсами металургійних підприємств орієнтована на багатостадійне виробництво і не дозволяє з бажаною деталізацією відобразити повною мірою структуру витрат на кожній технологічній стадії. Відсутність натурально-

речовинної форми усіх складових собівартості щодо взаємопов'язаних підрозділів та виробничих стадій знижує рівень та ефективність ухвалених управлінських рішень.

Сучасна методика калькулювання собівартості продукції металургійних підприємств передбачає розподіл витрат на прямі, що безпосередньо відносяться на певний вид металопродукції, та непрямі, що плануються й обліковуються в цілому по виробничому підрозділу і відносяться на певні види продукції з урахуванням їх трудомісткості [2, с. 28].

Для ухвалення ефективних управлінських рішень кошторис витрат на металопродукцію має містити склад реальних питомих витрат в основних та допоміжних цехах підприємства. Необхідна систематична оцінка структури та динаміки повного набору матеріальних, трудових та фінансових ресурсів по всьому металургійному циклу з обов'язковим урахуванням специфіки та циклічності виробництва.

Найбільш актуальною для підприємств металургійної галузі України є проблема реального розподілу витрат металу між номенклатурними одиницями виробництва. На різних металургійних підприємствах країни має місце коливання витрат металу, що обумовлене конкретними виробничими умовами роботи прокатних станів (види і розміри початкових напівфабрикатів, технічна оснащеність станів, розміри прокатного профілю та ін.).

Особливості технологічних процесів металургійного виробництва передбачають застосування попередільного методу калькулювання собівартості продукції. Готовий виріб, який включає в себе результати попередніх переділів (включаючи собівартість напівфабрикатів, виготовлених у попередньому цеху), отримують наприкінці останнього переділу. Тобто, собівартість продукції складається з понесених витрат і собівартості напівфабрикатів, виготовлених на попередньому етапі (переділі) виробництва [3, с.117].

Так, наприклад, виробничий процес в прокатних цехах металургійних підприємств (зокрема, ПАТ «ДМК») включає різні операції з обробки металу: нагрівання, прокат, травлення, правка. Більшість з них протікає за умов великої

швидкості, з малою тривалістю і значною циклічністю. Різноманітність сортаменту металопродукції викликає неоднорідність структури технологічних циклів. Прокатне виробництво характеризується також поточністю обробки, крупними масштабами виробництва, наявністю великої кількості складного устаткування, високою капіталоємністю і енергоємністю, високою часткою заданого в собівартості продукції. Перераховані особливості досліджуваного підприємства вимагають рішення цілого комплексу питань щодо організації і регламентації різних елементів технологічного процесу.

ПАТ «ДМК» має повний металургійний цикл і великі обсяги виробництва і реалізації продукції. Деяка продукція в Україні випускається тільки на цьому підприємстві (наприклад, осьова заготівля для залізничного транспорту або контактні рейки для метрополітену). В цілому продукція комбінату ділиться на дві категорії: металопродукція (чавун, заготовки квадратні, трубні, безперервно литі, двотаврова балка, металопрокат тощо); побічна продукція (аргон, азот, кисень, криптон киснева суміш, шлаки тощо) [6].

Таким чином, ефективне управління складними багатопередільними металургійними комплексами, яким є ПАТ «ДМК» вимагає систематичного і детального оцінювання усього переліку витрат щодо кожного виду металопродукції.

Облік наскрізних витрат на кінцеву металопродукцію дозволяє виявити внутрішні резерви підприємства та конкурентні переваги або недоліки, що значно підвищує економічну ефективність управлінських рішень на стадії планування та впровадження нових видів продукції [4, с. 85].

Для металургійних підприємств актуальним є диференціювання цін для окремих каналів збуту, споживчих сегментів та типів ринку. Спростити процес визначення ціни при наявності суттєвих змін у сортаментному підході до ціноутворення можливо лише за умов створення інформаційної моделі обґрунтування цінових рішень. Дуже важливим моментом при цьому є зазначення у ціновій політиці металургійного підприємства безпосереднього зв'язку між сортаментом металопродукції та преїскурантними цінами [5].

Таким чином, під час обґрунтування цінових рішень в межах товарного асортименту металопродукції, необхідне визначення цінових ліній, пов'язаних з реалізацією заготовок і прокату в діапазоні цін, де кожна ціна відображає певний рівень якості різних моделей виробів одного і того ж самого виду та призначення [5].

Виходячи з типу реалізації виготовленої продукції у ПАТ «ДМК» виділено такі сегменти бізнесу: реалізація квадратної заготовки; реалізація трубної заготовки; реалізація прокату сортового. Ці сегменти господарського призначення є пріоритетними для відображення інформації за сегментами у Примітках до фінансової звітності. За кожним із зазначених сегментів здійснюється аналіз внутрішніх управлінських звітів на щоквартальній основі. Результати діяльності кожного сегмента оцінюються на основі показника прибутку до оподаткування [6].

Під час розрахунку ціни доцільно використовувати інформацію про фактичну наявність залишків сировини і матеріалів на складах підприємства, а саме: наявність на складі залишків сировини в кількісному і вартісному виразі; наявність на складі напівфабрикатів залишків передільної труби в розрізі шифрів, марок сталі і стандартів за фактичною виробничою собівартістю; наявність залишків незавершеного виробництва в розрізі шифрів, марок сталі і стандартів за фактичною вартістю напівфабрикату; наявність на складі готової продукції трубної заготовки, квадратної заготовки та прокату сортового за фактичною повною собівартістю.

Тривалість виробничого циклу на досліджуваному підприємстві, як правило, не відповідає звітному періоду. Через це до кінця кожного звітного періоду накопичуються залишки незавершеного виробництва, призначені до закінчення виробництвом надалі. Таким чином, перед керівництвом ПАТ «ДМК» виникає проблема необхідності розподілу витрат по кожному виду металопродукції не тільки на випуск, але і на залишок її в незавершеному виробництві. Також актуальним є правильне визначення обсягів заготовок та прокату, що не пройшли усіх стадій виробничого процесу. Це важливо не

тільки для збереження продукції, незавершеної виробництвом, але і для визначення собівартості готової металопродукції.

Також, для ухвалення рішення щодо визначення ціни, необхідно збалансувати її ринковий рівень та бажаний розмір прибутку на кожний вид металопродукції і узгодити все це із замовником [5].

ПАТ «ДМК» відображає у звітності за сегментами доходи від зовнішніх клієнтів за кожним продуктом та послугою (кожною групою подібних продуктів і послуг). Сума доходів, яка відображена у звітності за сегментами, базується на фінансовій інформації. В свою чергу, ця фінансова інформація використовується для складання фінансової звітності підприємства.

Річна сума доходу від реалізації продукції досліджуваного підприємства складається з таких показників: металопродукція (експорт); металопродукція (внутрішній ринок); доходи від наданих послуг; інші доходи. В структурі доходів переважають саме доходи від реалізації металопродукції, причому, розмір доходу від експорту перевищує суму доходу від реалізації на внутрішньому ринку [6]. Така тенденція є позитивною, але, враховуючи знаходження ПАТ «ДМК» у стадії фінансової санації, варто приділити суттєву увагу пошуку додаткових зовнішніх каналів збуту для поліпшення фінансового стану досліджуваного підприємства.

Список використаної літератури

1. Мушнікова С. А. Сучасний стан та перспективи розвитку підприємств металургійної галузі України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2019. №68. С. 273–279.
2. Топоркова О. А., Савчук Л. М. Моделювання системи управління витратами на трубному підприємстві: монографія. Дніпропетровськ. Вид-во Маковецький, 2012. 187 с.
3. Хмелюк А. В. Організація обліку загальновиробничих витрат на металургійному підприємстві. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2020. №1. С. 115–121.

4. Катаєв О. А. Комплексний підхід до управління затратами металургійного підприємства. *Економіка України*. 2006. № 3. С. 81–85.

5. Кожушкін М. Е., Савчук Л. М. Організаційний механізм формування витрат і управління ціноутворенням при виробництві трубної продукції з нержавіючих марок сталі: монографія. Дніпропетровськ. Вид-во Маковецький, 2011. 179 с.

6. Офіційний сайт ПАТ «Дніпровський металургійний комбінат» URL: <http://www.dmkd.dp.ua/>

*Мушнікова С.А., д.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів
Національна металургійна академія України
svetamush@gmail.com*

УЗАГАЛЬНЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ РІВНЯ БЕЗПЕКИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Сутність методу дослідження рівня безпеки розвитку промислового підприємства та можливості впровадження управлінських інновацій визначається його предметом і завданнями, а вибір методу визначається цілями дослідження. В економічній літературі достатньо уваги приділено загальнометодичним та економічним методам дослідження.

Комплексне вивчення господарської діяльності означає, що робота кожного підприємства повинна досліджуватися не ізольовано, а в органічному зв'язку з діяльністю інших організацій, з явищами і процесами, що відбуваються в економіці країни. Вивчення окремих елементів в ув'язці з загальними результатами - це індуктивний метод дослідження - від приватного до загального. Дедуктивний та індуктивний методи - це дві сторони дослідження, вони забезпечують єдність і нерозривний зв'язок аналізу і синтезу. Узагальнення результатів аналізу представляє собою істотну частину методу. Після вивчення окремих сторін і показників господарської діяльності, підводять підсумки дослідження.